

Позоришна слика Србије почетком миленијума

Драматичне године општег националног страдања народа српског у последњих педесетак година, преломиле су се наравно као кроз призму и у театарском свету. Ми никада нисмо били велика театарска сила у светским оквирима, јер смо захваљујући сложеној природи српског социјалног бића, увек имали некакве друге моделе који су овај народ водили метафизички. До почетка XX века дубока православна религиозност и вера у литургију као једино валидно позориште на овом тлу, није ни дозвољавала уплив модернистичког театарског великог света.

Театар као мимеза света који нас окружује постао је актуелан тек са грађанским променама система власти у Србији под Обреновићима и са правим великим реформаторима Стеријом и Нушићем. Србија до краја XX века, била је заиста нека врста тамног вилајета, где су царовале магијске паганске силе разједињених посвађаних великих породица о чему говоре најбоље наше епске народне песме. Хришћанство и Ислам, борили су се на овом тлу више него игде другде са мистичним мрачним тајнама Балкана, покушавајући да привидно уведу религијски ред и поредак.

Византијска култура била је од пресудног утицаја на све који су скитали по магичној мапи Балкана, па тако наравно и на Србе. Аутентична култура старог народа српског почела је да се бележи веома касно, тек са Светим Савом. Нажалост, бележење је трајало доста кратко да би се данас тачно знало ко су наши преци били у ствари. Алахов поклич из срца Азије предвођен Турцима, пробио је капије Бизанта и коначно покорио ратоборне Србе хришћане. Све до XX века Срби се нису ослободили тог стиска, а самим тим и није било потребе за театром на овим просторима. Једине светле ћелије које су могле очувати Србе као аутентичну културну целину биле су цркве и манастири. Стога је литургија била неопходни духовни систем опстанка, матерња мелодија очувања душе како је лепо открио Момчило Настасијевић. Са напретком технологије, а посебно комуникације, Срби су у XX веку успели да делимично крену за великим светом.

Театар се у Срба у тих стотинак година развио већом брзином него у многим земљама Европе. Због жеље да се надокнади хиљаду година пропуштене театарске културе, овде се почело играти и писати све, од копија Шекспира и грађанских немачких и француских драма, преко сеоско паланачких играка и социјалистичких комада, до антидрама и жестоке авангарде. Тај хаос у театарском свету задржао се до дана данашњег. Проблем националне драме код Срба, проблем је, често, правога непознавања сопственог идентитета.

Тек последњих година наши историчари покушавају да заиста проникну у тајну порекла Срба. Српски народ управо због свог лошег обичаја да заборавља ствари и да кратко памти, много пута је долазио у позицију да тотално изгуби сопствени културни идентитет.

Национална српска позоришта у великим градовима стога имају врло важну улогу. Она би требало да буду централе и стубови свеколике велике будуће српске културе. Српска култура и духовна традиција нераскидиво су повезани са судбином Балкана, који је једно од најзанимљивијих спиритуалних подручја на читавој планети. Управо зато Срби увек имају шта да извуку из магловите прошлости и да то прикажу другима.